

## ***Előszó***

A Leviták könyvében, amely a Szent tiszteletét állítja a középpontba, Mózes az Úr szavait idézi Áronnak: „Megmutatom szentségemet azokon, akik hozzám közelítenek, és dicsőnek bizonyulok az egész nép előtt” (Lev 10,3). Isten szentségének kiemelkedő megmutatkozása a kultusz, a liturgia. Előírásait Mózes, a választott nép tanítója és vezetője közvetíti, és a papság ünnepli Áron vezetésével Isten népe közösségében.

Életútjával Nóda Mózes egy személyben jeleníti meg Mózes és Áron hivatását. Akárcsak a bibliai Mózes, Nóda Mózes harminc éve a Szentről tanít és hozzá vezet a rábízott egyetemi hallgatókat. Tette ezt előbb egyetemi lelkészként (1994-től), majd egyetemi oktatóként, 1996 óta. Mint Áron, a pap, a Szent szolgálatában áll, immár negyvenedik éve, 1985 óta. A Szentet kereste, keresi papként, egyetemi lelkészként és egyetemi oktatóként egyaránt. Élettere és kutatási területe elsősorban a liturgia. Írásai a liturgia különböző vonatkozásait vizsgálják: a liturgikus reformot, a szentségeket, elsősorban az eucharisztia ünneplését, az abban való tevékeny részvételt (teológiai doktori dolgozata fontos témáját), a keresztény liturgia zsidó gyökereit és a katolikus devóció formáit – az eucharisztia szentmisén kívüli tiszteletét és a Jézus Szíve-tiszteletet. Másik kutatási területe (és első doktorátusa tárgya) a katolikus egyház története, továbbá az egyház mibenlétének értelmezése a fundamentális teológia tükrében.

Mózes életének újabb mérföldköve alkalmat ad kollégáinak, barátainak, egykori diákjainak (e minőségek sok szerző esetében összefonódnak), hogy újabb kötettel köszöntsék őt. A kötet tanulmányai a Szent megmutatkozásairól szólnak, úgy, hogy összekapcsolják az ünneptel elsődleges kutatási területét, a liturgiát, a szerzők saját kutatási területeivel. A legtöbb tanulmány így interdiszciplináris jellegű. Nóda Mózes katolikus hívő, pap és teológus, ugyanakkor

olyan ember, pap és teológus, akinek írásait, homíliáit és minden megnyilvánulását átjárja az őszinte ökumenikus szellem. Nem véletlen ezért, hogy barátai és e kötet szerzői között más felekezetű teológusok is vannak, illetve a tanulmányok a liturgia ökumenikus vonatkozásairól is szólnak.

A tanulmányok a Szent megmutatkozásait tárják fel a liturgia és a liturgiához kapcsolódó szertartások, gyakorlatok, tapasztalatok sokféleségében. A kötet huszonhét tanulmánya hatféleképpen szól a Szent megnyilvánulásairól: a liturgikus cselekményben és gyakorlatban, a szó erejében, a szent időben és szent helyen, az ünnepben és misztikában, az angyalokban és szentekben, az imádság és spiritualitás útján, illetve kitekintésként az egyházi gyakorlat egy aspektusában.

### *Liturgikus cselekmény és teológia*

A bevezető tanulmányban Diósi Dávid Krisztus jelenlétének a szentmisében történő „performálását” elemzi liturgiатеológiai szempontból, Hans-Georg Gadamer „szimbólum”, „kép” és „jel” fogalmait alkalmazva. Gánóczy Sándor biblikus teológiai, szisztematikus, illetve ökumenikus teológiai szempontok szerint tárja fel az eucharisztia, az Úr vacsorája leglényegesebb dimenzióit – lakomajellegét, a keresztdózatot megjelenítő emlékezetét, a személyesen jelen levő Krisztus megtapasztalását, illetve az eucharisztikus ünnepelés mai kihívásait. Az eucharisztia ünnepeléséhez kapcsolódva Kiss Endre az oltár abszolút középpont jellegéről és egy liturgikus gesztusról, az oltárcsókról ír, amely kifejezi a pap és Isten népe Krisztus iránti szeretetét. Kajtár Edvárd a szentmise két (a prefáció, illetve az áldozás rítusa keretében történő) vegyítése kapcsán az áldozás teológiai összefüggéseit mutatja be. Joseph Verheyden a kora keresztény liturgikus gyakorlat nyomait keresi a Jakab-levélben, a görög és szír liturgiák tükrében. Nagy Norbert a Pontificale Romanum egyik szertartása, az apát- és apátnő-benedikálás reformját és egyháztani vonatkozásait vizsgálja. Péter István a bukaresti magyar református egyház élete kapcsán a református liturgikus reformtörekvéseket mutatja be.

## *A szó ereje*

Tobias Nicklas a legkorábbi eucharisztikus hagyomány, az 1Kor 11,23-26 kapcsán fogalmaz meg egy nagycsütörtöki prédikációjavaslatot. András Szabolcs a liturgiában elhangzó nikaia-konstantinápolyi hitvallás Filioque-betoldása történeti, teológiai-pneumatológiai és liturgikus vonatkozásait részletezi. Olimpiu Nicolae Benea ismerteti a bibliai perikópák felolvasásának rendjét és teológiai jelentését a keleti liturgiában. Szabó Miklós a zsidókért mondott nagypénteki könyörgés szavainak súlyát és következményeit tárja fel a könyörgés történelmi áttekintésében. Oláh Zoltán a szív héber bibliai jelentését vizsgálja a prófétai szó, az Ez 36,26-27 tükrében. Farmati Anna a húsvét-misztérium megszólal(tat)ása(i)ról ír egy középkori húsvéti himnusz, az *Ad coenam Agni providi* magyar fordításait elemmezve. Jonica Xénia a 20. századi erdélyi népmissziók menetét, azon belül az igehirdetés szempontjait mutatja be. Az igehirdetés mai kihívásaira reflektálva Bodó Márta a hitelesség, igazság, transzcendens jelentés, lelkeség szempontjait és a kommunikációs készségek jelentőségét emeli ki.

## *Szent idő és hely*

Szatmári Györgyi a Tábor-hegyhez, a Szent megmutatkozása helyéhez vezeti el az olvasót, miközben a szent idő, a liturgikus év perikópaciklusa keretében olvassa a szinoptikus evangéliumok színeváltozás elbeszéléseit. Fazakas Sándor a protestáns teológia szemszögéből, ökumenikus nyitottsággal, az építészet és a képzőművészet tanulságai alkalmazásával vizsgálja a szakrális, az istentiszteleti tér funkcióját, valamint a kortárs szakrális tereket, amelyek a felekezeti sajátosságokat meghaladva az immanens és a transzcendens metszéspontjának jelei.

## *Ünnep és misztika*

Kovács Gusztáv Byung-Chul Han írásaira reflektálva kutatja az ünnep újrafelfedezését, az ünneplés képessége megtalálását a kiégés társadalmában, a túltengő pozitivitás korában. András István a misztikában találja meg a kultusz és az értékek cseréjének útját a keresztény beteljesült nihilizmus korában.

## *Angyalok és szentek*

Zamfir Korinna a Mária-tisztelet korai tanúja, a Jakab-evangélium angyalüdvözlés-jeleneteit elemzi, és ezek ikonográfiai recepcióját mutatja be a keleti és nyugati ábrázolások tükrében. Hegedűs Enikő Szűz Mária tiszteletét tárgyalja két fontos erdélyi kultikus ábrázolás, a csíksomlyói kegyszobor és a kolozsvári kegykép összefüggésében. Veres Stelian a 18–19. századi kolozsvári Mária-tiszteletet mutatja be a Mária-társulatok és máriás körmenetek példáján.

## *Imádság és spiritualitás*

Lukács Ottilia arra mutat rá, hogy a panaszszoltárok, az ellenség-zsoltárok, az elbizonytalanodás zsoltárai a válságot megtapasztaló hívő, a traumát átélő (vagy a traumát a kulturális emlékezetben őrző) közösség legitim kifejezései, és helyük van a keresztény imában. Orbán Szabolcs OFM Szent Ferenc példájával mutatja be, hogy a liturgia az imádkozni tanulás időtálló forrása: Assisi szentje a liturgiából merített imádságokat, szentírási és patrisztikus szakaszokat kreatív módon építette be saját imádságaiba. Csonta István a meditatív és a szemlélődő imádság sajátosságait, jelentőségét, lépéseit tárgyalja, különös tekintettel a Szent Ignác-i examenre. Jákyné Csonta Réka amellet érvel, hogy a bibliodráma fontos szerepet tölthet be a katekumenek liturgikus katekézisében.

## *Kitekintés*

A kötet zárótanulmányában Holló László abból indul ki, hogy a hívek tevékeny részvétele a szentmisében az egyházi gyakorlatra is kihat. E premissza alapján mutatja be a klerikusok és világiak együttműködését feltételező Erdélyi Római Katolikus Státus újjászervezését az 1989–90-es változások után.

Az ünnepelt köszöntéséhez csatlakozik Pater Alberich Martin Altermatt, az eschenbachi ciszterci kolostor korábbi lelkipolitikusa, a luzerni Szent Leodegar apátság kanonokja, Gábor Csilla egyetemi tanár, szociális testvér, a régi magyar irodalom kutatója, Bereczki Silvia, a Segítőnővérek Kongregációjának elöljárója, Balogh Katalin hebraista, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola oktatója, és Bara Zoltán, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Római Katolikus Teológia Kara Pasztorálteológiai Intézetének dogmatikatanára.

A köszöntők szívből kívánják Mózesnek, hogy érje meg a bibliai Mózes életkorát!

*A szerkesztők*